Beleidsplan FARO 2012 - 2016

Krachtlijnen

VLAAMS STEUNPUNT VOOR CULTUREEL ERFGOED

Colofon

Verantwoordelijke uitgever
Marc Jacobs, FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, Priemstraat 51, 1000 Brussel

Wettelijk Depot
D/2012/11.524/3

Datum van publicatie
Brussel, maart 2012

Illustraties
Het copyright van de foto's en afbeeldingen berust bij FARO, tenzij anders vermeld.

Blijf op de hoogte! Volg ons via:

- www.facebook.com/erfgoeddagvlaanderenbrussel
- www.twitter.com/faronet
- www.twitter.com/erfgoeddag
- www.youtube.com/faronetvideo
- www.issuu.com/faronet
- www.flickr.com/photos/faronet
- www.linkedin.com/company/faro---vlaams-steunpunt-voor-cultureel-erfgoed
- www.slideshare.net/faro

[Scan mij met uw smartphone]

VLAAMS STEUNPUNT VOOR CULTUREEL ERFGOED

Met steun van de Vlaamse overheid

INHOUD

Ten geleide 4

Over FARO 6

Onze naam 6

Onze missie 6

Onze visie 7

Wettelijk kader 8

Doelgroepen en sectoren 8

werking 9

Onze kerntaken 9

Onze activiteiten en de dienstverlening 10

Samenwerking en overleg 11

Strategie 12

Strategische doelstelling 1 12

Strategische doelstelling 2 13

Strategische doelstelling 3 14

Strategische doelstelling 4 15

Strategische doelstelling 5 16

Strategische doelstelling 6 17

organisatie 18

Onze organisatiestructuur 18

Onze middelen 19

Onze medewerkers 20

Contact 20

Onze publicaties 21

TEN GELEIDE

In dit document geven we u graag de krachtlijnen mee van het beleidsplan van FARO voor de volgende vijf jaar (2012-2016). Het is een samenvatting van het uitgebreide plan dat we in februari 2011 ingediend hebben bij de Vlaamse Gemeenschap. Actuele en meer gedetailleerde informatie over onze activiteiten en dienstverlening staat op onze website, of verspreiden we via onze nieuwsbrief of sociale mediakanalen.

Labore et Constantia | Erasmus Quellinus II
© Museum Plantin-Moretus/Prentenkabinet, Antwerpen - UNESCO Werelderfgoed

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw is het steunpunt voor het roerend en immaterieel cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen en Brussel. Als dienstverlenende organisatie vervullen we een intermediaire rol tussen de Vlaamse overheid en het cultureel-erfgoedveld. Zoals omschreven in het Cultureel-erfgoeddecreet is ons hoofddoel om cultureel-erfgoedorganisaties, openbare besturen en andere beheerders van cultureel erfgoed te ondersteunen en de ontwikkeling van het veld te stimuleren. We zijn er dus voor u, om als referentie- en knooppunt samen met u de continuïteit in het veld mee te verzekeren. Onder het motto "*prudentia, labore et constantia*[1]" timmeren we in samenwerking met alle partners verder aan de weg: vanuit de ervaring van het verleden handelen we behoedzaam in het heden, om bij te dragen aan de toekomst van het cultureel erfgoed in Vlaanderen.

Het plan grijpt terug naar de resultaten van de PRISMA veld- en toekomstanalyse, die we in 2009-2011 uitvoerden (zie: www.faronet.be/prisma). Vanuit het langetermijnperspectief van deze PRISMA 'omgevingsanalyse' hebben we onze visie en doelstellingen geformuleerd, rekening houdend met de vragen en noden in het veld, met de blik alvast op 2020. Het beleidsplan is dan ook afgestemd op de visieontwikkeling in het Cultuurforum dat in 2010 onder impuls van minister Schauvliege opstartte (zie www.cultuurforum.be) en dat inspeelt op het Vlaanderen in Actie-traject (www.vlaandereninactie.be). We gaan ervan uit dat deze grote strategische beleidslijnen in dit decennium richtsnoeren zijn en blijven, ook voor het veld waarin

[1] "*Labore et constantia*": door werk en volharding, het 16e-eeuwse devies van de Officina Plantiniana, het drukkersatelier van de wereldberoemde Plantijn. "*Prudentia*": Titiaan (ca. 1490-1576): de Allegorie van Prudentia (National Gallery, Londen).

FARO actief is. Voor de komende beleidsperiode blijven ook internationale beleidsteksten zoals de *Kaderconventie van de Raad van Europa over de waarde van cultureel erfgoed* richtinggevend. Deze conventie, afgekondigd in 2005 in Faro (Portugal), en die bijgevolg bekendstaat als de 'conventie van Faro', sluit perfect aan bij de doelstellingen en de doorbraken van het vermelde Cultuurforum.

Als erkend steunpunt vervullen we een aantal kerntaken die in het Cultureel-Erfgoeddecreet omschreven worden als 'praktijkondersteuning', 'praktijkontwikkeling', 'beeldvorming en communicatie' en organiseren we het jaarlijkse evenement 'Erfgoeddag'. De kerntaken omvatten alle instrumenten, taken en diensten van FARO, die reeds werden ontwikkeld in de vorige beleidsperiode (2009-2011), en die we de volgende vijf jaar volop voortzetten. Daarnaast leggen we in de volgende beleidsperiode nieuwe accenten waarbij we ons oriënteren op de vermelde strategische beleidsontwikkelingen, en proactief ingaan op impulsen, vragen, noden en wensen vanuit het cultureel-erfgoedveld.

We kunnen niet voldoende beklemtonen dat de werking van FARO volledig gericht is op de ondersteuning en de ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld. We willen u waar mogelijk met raad en daad bijstaan en staan dus open voor alle vragen en opmerkingen over dit plan. We wensen ons aanbod en onze diensten voortdurend te verbeteren en stellen uw inbreng daarbij heel erg op prijs. Neem contact op met ons, spreek onze medewerkers aan en geef ons uw mening. We trachten er zoveel mogelijk rekening mee te houden.

OVER FARO

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed is het steunpunt voor het roerend en immaterieel cultureel-erfgoedveld.

Onze naam

Het woord 'faro' betekent in verschillende talen 'vuurtoren'. Het verwijst naar Pharos, een eiland dat vroeger voor de kust van Egypte lag en waar een van de oude zeven wereldwonderen te vinden was, de gelijknamige vuurtoren. Achter de vuurtoren van Pharos lag Alexandrië, met de tempel voor de muzen, het M(o)useion (waaruit het woord museum is voortgekomen) en de mythische bibliotheek van Alexandrië. Als metafoor drukt een vuurtoren uit wat een steunpunt kan zijn: een referentiepunt, een symbool dat staat voor waakzaamheid en zorgzaamheid, een baken waarop organisaties en overheden kunnen vertrouwen.

Onze missie

FARO beschouwt het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen als een veld met een enorm potentieel, dat in het tweede decennium van de 21e eeuw in volle ontwikkeling is en dat continu voor grote uitdagingen staat. Vanuit een erfgoedbrede aanpak levert FARO een aantoonbare meerwaarde voor alle sectoren in het veld. FARO draagt door krachtige sensibilisering, bewustmaking, inspiratie en actie, bij tot een duurzaam beleid voor het cultureel erfgoed.

FARO ijvert op een dynamische, hedendaagse, ethisch en deontologisch verantwoorde manier voor een kwaliteitsvolle, integrale en duurzame zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed. Daarom werkt FARO proactief mee aan de verdere ontwikkeling, innovatie en implementatie van verschillende erfgoedstudies en -praktijken. Daarbij streeft FARO actief naar het (laten) uitdragen en (laten) toepassen van standaarden en methoden vanuit een breed, internationaal perspectief.

Cursist aan het werk tijdens een vorming.

FARO plaatst cultureel erfgoed actief en bewust in een breed maatschappelijk kader. Via onder andere publieksgerichte evenementen en voorbeeldpraktijken draagt FARO bij tot de verbreding en verdieping van de erfgoedparticipatie.

FARO fungeert als kennisinstelling en makelaar door informatie te verwerken en expertise binnen te halen, op te bouwen en te verspreiden via interactieve instrumenten, diensten en databanken voor het borgen, verspreiden, delen, uitwisselen en verrijken van (praktijk)kennis en onderzoek over alle aspecten van cultureel-erfgoedbeheer. Hiertoe versterkt FARO de internationale positionering van het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen en Brussel. Het veld wordt aangezet om beter aansluiting te vinden bij relevante internationale netwerken, kanalen en projecten.

Speeddate-sessie tijdens de voorbereiding van Erfgoeddag 2009.

FARO volgt met aandacht de ontwikkeling van de culturele industrieën in Vlaanderen en draagt bij tot de versterking van een sociaal-economisch draagvlak voor het cultureel-erfgoedveld. FARO werkt daartoe actief samen met economische, sociale en culturele partners.

FARO slaat actief bruggen tussen het cultureel-erfgoedveld en andere domeinen, zoals onder andere het onroerend-erfgoedveld, de (amateur)kunstensector, het sociaal-cultureel werk, het onderwijs, toerisme, wetenschap en innovatie.

FARO is het centrale knooppunt in een netwerk van cultureel-erfgoedorganisaties en gemeenschappen. Het neemt verantwoordelijkheid op voor het beschermen en (waar)borgen van roerend en immaterieel erfgoed en het stimuleert en cultiveert de cultureel-erfgoedbeleving en beeldvorming bij burgers.

FARO fungeert op het vlak van cultureel erfgoed als tussenschakel voor Vlaanderen (en vaak voor België) in een internationaal netwerk van organisaties, in het bijzonder in de werking van programma's van internationale, bilaterale en multilaterale netwerken en organisaties.

Onze visie

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed:

- hanteert de breedst mogelijke betekenis van cultureel erfgoed en beschouwt het begrip 'erfgoed' als een dynamische categorie en constructie;
- draagt door zijn werking bewust bij tot een democratische en open samenleving waar pluralisme, diversiteit, verdraagzaamheid, respect, gelijke kansen, solidariteit en duurzaamheid centrale waarden zijn;
- vertrekt vanuit een inclusieve en open benadering van cultureel erfgoed en speelt actief in op het feit dat Vlaanderen, en bij uitbreiding de wereld, een dynamische en diverse samenleving is;
- werkt vanuit een klantgerichte visie, streeft duurzame partnerschappen na en zorgt daarbij voor een billijk evenwicht tussen de verschillende organisaties van het erfgoedveld in de breedste betekenis van het woord;
- schenkt bijzondere aandacht aan het vrijwilligerswerk en het verenigingsleven;
- zet in op de principes van kwaliteitsvol organisatiemanagement en –ontwikkeling;
- hecht groot belang aan de notie 'publiek domein' en de vrije toegang tot informatie;
- wenst een actieve bijdrage te leveren tot de lerende samenleving;
- erkent de dringende noodzaak voor de ontwikkeling van een ecologisch duurzaam beheer van cultureel erfgoed;
- blijft nieuwsgierig naar ontwikkelingen en het potentieel van digitale cultuur, e-erfgoed en digitalisering.

Wettelijk kader

Cultureel erfgoed is in het federale België een gemeenschapsbevoegdheid en valt onder de Vlaamse minister van Cultuur. Dit in tegenstelling tot onroerend erfgoed (monumenten en landschappen en archeologie), dat een gewestbevoegdheid is. Het Cultureel-erfgoeddecreet[2] (verder: het Decreet) vormt de wettelijke basis voor het cultureel-erfgoedbeleid. Het werd op 23 mei 2008 bekrachtigd door de Vlaamse regering. De Vlaamse overheid (het agentschap Kunsten en Erfgoed) subsidieert FARO onder het Decreet. Als erkend steunpunt spelen we een intermediaire rol tussen het cultureel-erfgoedveld en de overheid (in het bijzonder het agentschap Kunsten en Erfgoed en het Departement Cultuur, Jeugd Sport en Media), ondersteunen we cultureel-erfgoedorganisaties, lokale en provinciale besturen en beheerders van cultureel erfgoed, en stimuleren we de ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld met het oog op de realisatie van de doelstellingen van het Decreet.

Doelgroepen en sectoren

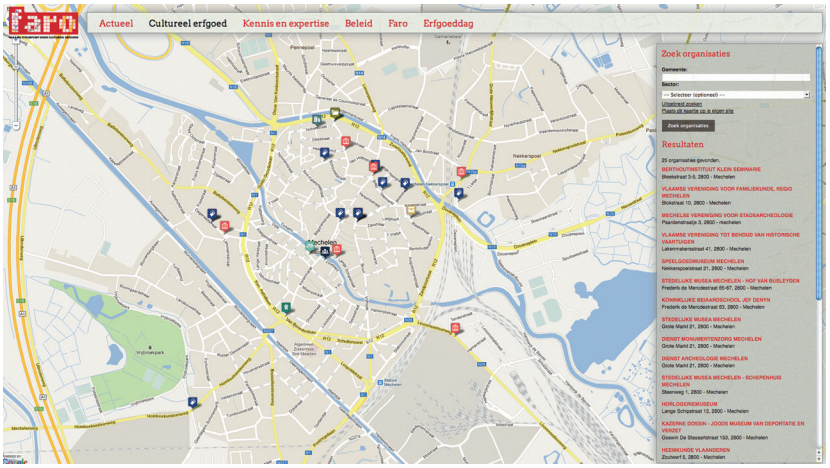

Op de Erfgoedkaart vindt u alle erfgoedorganisaties en -instellingen uit Vlaanderen en Brussel. www.erfgoedkaart.be

FARO werkt voor het brede cultureel-erfgoedveld, dat onder meer de volgende doelgroepen en sectoren omvat:

- collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties en hun sectoren: musea, culturele archiefinstellingen, erfgoedbibliotheken;
- de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap;
- landelijke dienstverlenende cultureel-erfgoedorganisaties: de organisaties (de sector) volkscultuur, de expertisecentra, de samenwerkingsverbanden met het oog op de versterking van de internationale profilering van kunstcollecties, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de Archiefbank Vlaanderen;
- overheden, meer bepaald ook de lokale en provinciale besturen, hun erfgoedconsulenten en de cultureel-erfgoedconvenants (erfgoedcellen);
- erfgoedverenigingen (en hun lokale historische documentatiecentra en musea) en erfgoedvrijwilligers;
- andere openbare of door de overheid gesubsidieerde cultureel-erfgoedbeheerders (bv. kunstorganisaties, onderwijsinstellingen, enz.);
- particuliere en private cultureel-erfgoedbeheerders (bv. bedrijven, verzamelaars, enz.).

Deze lijst is niet exhaustief, maar geeft een beeld van de grote diversiteit aan spelers in het veld.
Meer informatie: www.erfgoedkaart.be.

[2] Geconsolideerde versie van het Decreet, zie: www.kunstenenerfgoed.be/ake/view/nl/1391874-Cultureel-erfgoeddecreet.html

WERKING

Onze kerntaken

De werking concentreert zich rond drie kerntaken: praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling, beeldvorming en communicatie, zoals die in het Decreet staan.

- **Praktijkondersteuning** staat voor: "het leveren van een actieve dienstverlening op het vlak van deskundigheidsbevordering, kwaliteitszorg, informatie en documentatie, management, publieksopbouw en –participatie, internationale samenwerking". Deze ondersteuning krijgt concreet vorm door onder meer de organisatie van vormingsactiviteiten, het verlenen van advies en begeleiding op maat, het beheren van een bibliotheek- en documentatiecentrum, het publiceren van handleidingen, het uitgeven van een sectorgerichte nieuwsbrief, het beheren van een website en van databanken voor de borging van kennis en expertise, enzovoort;
- **Praktijkontwikkeling** wordt omschreven als: "het leveren van een bijdrage aan een continue ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld en het overheidsbeleid op basis van evaluatie en toegepast onderzoek". Dit omvat onder meer de permanente veldanalyse (het PRISMA-onderzoek), het participeren aan of het opzetten van diverse innovatieve (onderzoeks)projecten, bv. rond e-cultuur, conservering of andere thema's;
- **Beeldvorming en communicatie** behelst: "het organiseren en coördineren van activiteiten en initiatieven die de kennis over het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedorganisaties in het cultureel-erfgoedveld, bij de publieke opinie, de overheid en in het buitenland bevorderen en die bijdragen tot een kwantitatief en kwalitatief ruimere cultuurparticipatie." Zo organiseren we de jaarlijkse Erfgoeddag (www.erfgoeddag.be), geven we een driemaandelijkse tijdschrift uit: *faro, tijdschrift over cultureel erfgoed*. Via de erfgoedkaart (www.erfgoedkaart.be) brengen we het veld in beeld voor een ruim in erfgoed geïnteresseerd publiek.

FARO betrekt regelmatig de erfgoedsector bij haar beleid. Het Groot Onderhoud, 25 oktober 2011, Lamot Mechelen.

FARO is actief op het vlak van **internationale samenwerking**: we volgen de werking en besluitvorming op van diverse internationale gouvernementele organisaties, zoals UNESCO, de Raad van Europa of de Europese Unie, maar ook van internationale beroepsorganisaties zoals de International Council of Museums (http://icom.museum), International Federation of Library Association (www.ifla.org) of de International Council of Archives (www.ica.org).

FARO communiceert over cultureel erfgoed via internationale promotiekanalen zoals bijvoorbeeld Arts Flanders (www.artsflanders.be). We participeren in diverse internationale (onderzoeks)projecten, onderhouden contacten met buitenlandse partnerorganisaties en nemen actief deel aan internationale congressen en seminaries. We ontvangen delegaties in Vlaanderen, organiseren groepsbezoeken en begeleiden zendingen in het buitenland. De bedoeling is om het Vlaamse cultureel-erfgoedveld in contact te brengen met vernieuwende ontwikkelingen in het buitenland en, omgekeerd, om Vlaamse realisaties onder de internationale aandacht te brengen.

Onze activiteiten en de dienstverlening

De realisatie van het beleidsplan gebeurt op velerlei manieren. We geven een overzicht.

We organiseren **vormingsactiviteiten**, zoals cursussen, seminaries, studiedagen, werkwinkels, oefendagen, enzovoort. Het overzicht van het vormingsaanbod is te vinden op de website van FARO. We stemmen dit aanbod voortdurend af met andere vormingsaanbieders. Naast vormingen zijn er nog heel wat ander werkvormen (praktijkgemeenschappen, collegagroepen, gebruikersgroepen, enz.) gericht naar specifieke thema's binnen de verschillende sectoren.

Workshop 'Ondersteuningsvormen voor museumobjecten'.

Onze medewerkers verlenen **advies** of **consult**, of denken mee na om voorbeeldprojecten te helpen realiseren en problemen op te lossen. We steunen ons daarbij op een interne gedragscode. In het kader van de **makelaarsrol** zetten we overlegfora en samenwerkingstrajecten op.

We zijn een **vraagbaak** voor allerlei informatievragen over cultureel erfgoed van journalisten, onderzoekers, studenten, enz. Dankzij de kritische massa in de organisatie kunnen de meeste van die vragen snel en efficiënt behandeld en opgevolgd worden. Maar we verwijzen wanneer nodig ook door naar andere deskundige organisaties, zowel binnen als buiten het cultureel-erfgoedveld.

Via onze **website FAROnet** en de **nieuwsbrief** communiceren we over actuele thema's en over ons aanbod. Deze kanalen worden niet alleen gebruikt om te informeren, maar eveneens om praktische handleidingen en methodieken ter beschikking te stellen of bekend te maken. De website wordt dagelijks up-to-date gehouden. We nodigen erfgoedwerkers ook uit om op onze website informatie en expertise te delen met collega's in het werkveld. Een elektronische nieuwsbrief verschijnt tweewekelijks en maakt via korte berichten de lezer attent op interessante gebeurtenissen of actuele ontwikkelingen.

Ook **publicaties** (boeken, brochures, tijdschrift) zijn voor ons een belangrijk instrument om expertise door te geven of om reflectie en debat aan te jagen. Zo zagen reeds publicaties het daglicht rond diverse thema's als mondelinge geschiedenis, erfgoededucatie, digitaal erfgoed, diversiteit, enz. Het **tijdschrift**, *faro | tijdschrift over cultureel erfgoed*, verschijnt per kwartaal en bevat bijdragen van verschillende experts van zowel binnen als buiten FARO. Het is ook online beschikbaar (www.faronet.be/tijdschrift).

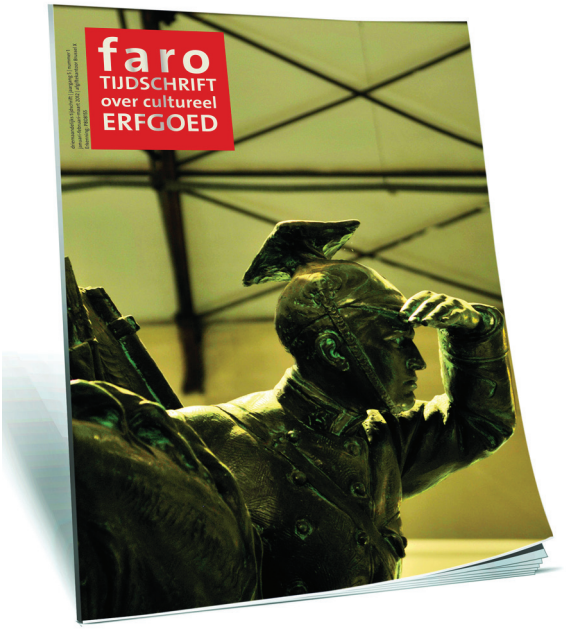

faro | tijdschrift over cultureel erfgoed
www.faronet.be/tijdschrift

Samen met onze partners bieden we **vergader- en les-faciliteiten** aan in het gebouw in de Priemstraat. Ze worden intensief gebruikt door allerlei organisaties in het veld. Zeer belangrijk is ook de werking van de **bibliotheek** van FARO, als knooppunt van actuele en internationale informatie over cultureel erfgoed in de breedste betekenis van het woord.

FARO zal halverwege de beleidsperiode een **tevredenheidsonderzoek** uitvoeren bij iedereen die gebruik maakt van de diensten en de communicatie-instrumenten van FARO. Daarnaast voorziet FARO ook in een kwalitatieve impactmeting van de eigen vormingsactiviteiten.

Samenwerking en overleg

We realiseren onze kerntaken in samenspraak met het cultureel-erfgoedveld en met de diverse actoren in de brede cultuursector. Hierbij streven we naar **complementariteit**. Zoals bepaald in onze beheersovereenkomst gaat daarbij bijzondere aandacht uit naar de samenwerking met de andere steunpunten in de culturele sector, het onroerend-erfgoedveld en de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap.

Het Groot Onderhoud, sessie 'Profilering in de erfgoed sector: een bruikbaar middel voor een efficiënt doelgroepenbeleid'.

We zetten ten volle in op het betrekken van het cultureel-erfgoedveld bij onze werking, zodat de nodige netwerking en samenwerking kan gerealiseerd worden. We communiceren zoveel mogelijk transparant over onze werking en wensen een **open dialoog** aan te gaan met het veld, meer bepaald ook met het Cultureel-erfgoedoverleg. We wensen expliciet elke vorm van (sub)sectoraal structureel overleg met en binnen het cultureel-erfgoedveld aan te moedigen.

FARO blijft de **netwerking** binnen het cultureel-erfgoedveld, maar ook de wisselwerking met andere beleidsdomeinen verder activeren. We benaderen daarbij alle sectoren in het veld en alle cultureel-erfgoedpraktijken op een gelijkwaardige manier. We hebben zowel aandacht voor de thematiek van (de zorg voor) het roerend cultureel erfgoed als van (de borging van) het immaterieel erfgoed. Bijzondere aandacht gaat in de komende beleidsperiode naar het versterken van de netwerking en samenwerking binnen de museumsector in Vlaanderen.

Het in 2011 opgestarte initiatief **het Groot Onderhoud** (www.hetgrootonderhoud.be) speelt een belangrijke rol als overleg- en ontmoetingsmoment voor het ganse veld. Het zal jaarlijks in het najaar door FARO georganiseerd worden i.s.m. de Adviescommissie Cultureel Erfgoed en het agentschap Kunsten en Erfgoed. Ook de uitreiking van de prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor het cultureel erfgoed zal hier normaal gezien aan gekoppeld blijven.

Een bijzondere rol bij dit alles is weggelegd voor onze **veldintermediairs**. Deze medewerkers treden op als eerste aanspreekpunt bij FARO voor de sectoren in het veld en beschikken over de nodige expertise om deze actoren te begeleiden en te ondersteunen. (Zie lager, onderdeel organisatie en personeel.)

STRATEGIE

In dit onderdeel geven we toelichting bij de strategie van FARO voor de beleidsperiode 2012-2016. Er zijn zes strategische doelstellingen opgenomen in ons beleidsplan, elk met een set van verschillende operationele doelstellingen en bijhorende acties. We vatten ze hierna bondig samen. In de eerste vijf strategische doelstellingen worden inhoudelijke accenten gelegd voor de werking in de komende beleidsperiode. In de zesde strategische doelstelling zitten de lopende kerntaken, opdrachten en dienstverlening van FARO als steunpunt – soms impliciet – vervat.

Conform het Decreet en onze beheersovereenkomst met de Vlaamse overheid zal FARO in alle acties en in zijn globale werking voortdurend aandacht schenken aan aspecten van **duurzaamheid** en **maatschappelijke en culturele diversiteit**.

Strategische doelstelling 1

Workshop 'Plastics for dummies', Design museum Gent.

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO een aantal begrippen, instrumenten en operationele interpretaties van cultureel erfgoed aangescherpt en assertief en pragmatisch ingezet om positieve effecten te genereren voor het hele cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen."

We wensen het **discours rond cultureel erfgoed** (begrippen, vertogen ...) verder te ontwikkelen en de toe-eigening ervan te stimuleren in het veld, bij beleidsmensen en bij anderen, zonder daarbij de bekommernissen en belangen van de diverse sectoren uit het oog te verliezen. Dit doen we via onze eigen publicaties, meer bepaald ons tijdschrift *faro | tijdschrift over cultureel erfgoed*, en via andere publicatiekanalen. Maar ook door studietrajecten zoals de PRISMA veld- en toekomstanalyse, en door de organisatie van colloquia en internationale seminaries dragen we bij aan de permanente visieontwikkeling rond cultureel erfgoed. Als makelaar brengen we verschillende organisaties en personen rond cultureel erfgoed met elkaar in contact en prikkelen we hen om in dialoog het erfgoeddiscours aan te scherpen en te verspreiden. Bij dit alles besteden we grote aandacht aan **internationale (beleids)ontwikkelingen**. Zo zullen we de *Kaderconventie van de Raad van Europa over de waarde van cultureel erfgoed* (2005) onder de aandacht blijven brengen als belangrijk denkkader over cultureel erfgoed. Ook de werking van UNESCO, via de diverse conventies en beleidsteksten, blijft van essentieel belang.

We zullen op een assertieve manier onze expertise met betrekking tot erfgoedbrede functies inzetten om meer draagvlak te geven aan de **strategische belangen van het cultureel-erfgoedveld**. We volgen systematisch nieuwe beleidsontwikkelingen op en formuleren langetermijnstrategieën, waarbij we trachten de **aandacht voor cultureel erfgoed bij beleidsmakers** aan te scherpen. Een belangrijke hefboom om dit te helpen realiseren kan een 'visienota roerend cultureel erfgoed' zijn, naar het voorbeeld van de visienota *Een beleid voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen* (2010), van minister Joke Schauvliege.

Strategische doelstelling 2

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO het maatschappelijk draagvlak voor cultureel erfgoed vergroot door enerzijds relevante maatschappelijke thema's op de agenda van het cultureel-erfgoedveld te plaatsen en anderzijds middenveldorganisaties en andere maatschappelijke bemiddelaars in contact te brengen met goede cultureel-erfgoedpraktijken. Door deze acties draag FARO bij tot een rijkere beeldvorming over cultureel erfgoed bij het brede publiek."

We willen het cultureel-erfgoedveld actief in contact brengen met **waardevolle partners uit andere sectoren**. Een dergelijke transsectorale samenwerking kan de maatschappelijke meerwaarde van cultureel erfgoed immers duidelijk(er) in de verf zetten. Om die dialoog op gang te trekken, selecteren we samen met het veld thema's die aansluiten bij actuele beleidslijnen in andere sectoren. Op die manier zoeken we naar win-winsituaties voor alle betrokken partijen. Zo willen we bijvoorbeeld de aandacht van het veld voor **maatschappelijke en culturele diversiteit** blijven versterken. Een bijzondere thematische focus daarbij is de wisselwerking tussen erfgoed en migratie of erfgoed en interculturaliteit, die we samen met erfgoedinstellingen projectmatig gaan uitdiepen.

Samen met het veld en partners uit andere sectoren gaan we na hoe **bijzondere doelgroepen** nauwer bij het cultureel erfgoed kunnen worden betrokken. Nieuwe concepten voor vrijwilligerswerk en publieksparticipatie zijn hierbij alvast uitgangspunten. Het in 2011 uitgevoerde **bevolkingsonderzoek** 'Vlamingen en het verleden' zal in de volgende jaren ingezet worden voor het opmaken van doelgroepprofielen waarmee het veld aan de slag kan gaan.

Animatie voor kinderen tijdens Erfgoeddag 2010, voor de Minardschouwburg te Gent.
© CJP | Erfgoeddag

We zetten verder in op **bovenlokale netwerking**. Het stimuleren van ontmoetingen tussen verschillende sectoren op regionaal of gemeentelijk niveau kan immers voor vele erfgoedorganisaties een veel directere en tastbare meerwaarde opleveren. Een bijzonder aandachtspunt hier vormen de aanpassing van het Cultureel-erfgoeddecreet aan het Decreet op de Planlastvermindering en de veralgemening van de nieuwe gemeentelijke planningsaanpak (Beleids- en Beheerscyclus), waardoor we onze werking naar lokale besturen en erfgoedcellen indien nodig zullen bijsturen.

Naast een actief beleid ten overstaan van andere sectoren, gaan we ook de algemene **beeldvorming van cultureel erfgoed** in de samenleving versterken. Centraal staat hier natuurlijk de jaarlijkse **Erfgoeddag** (www.erfgoeddag.be), die sinds 2012 structureel toegevoegd is aan de werking van FARO. Samen willen we de aanwezigheid van cultureel erfgoed en cultureel-erfgoedorganisaties in de Vlaamse media permanent versterken door relevante informatie aan te bieden en actief gebruik te maken van sociale media.

Ten slotte zullen we inspelen op de herdenking van **Wereldoorlog I**, onder meer via het alternatieve project 'Gemene geschiedenis – 1913', over het leven van alledag in 1913, i.s.m. erfgoedcellen en andere cultureel-erfgoedorganisaties.

Strategische doelstelling 3

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO het cultureel-erfgoedveld actief begeleid om verder te evolueren naar een lerende sector die talenten, expertise en vaardigheden ontwikkelt, verspreidt, mobiliseert en deelt."

We ondersteunen de invoering van de Vlaamse Kwalificatiestructuur in het Vlaamse cultureel-erfgoedveld. Het in kaart brengen van de kennis, vaardigheden en attitudes (die samen 'competenties' vormen) die het veld nodig heeft, vormt hiervan de basis. We volgen dan ook actief de beleidsontwikkelingen omtrent de **beroepscompetentieprofielen** nauwgezet op.

Creatieve brainstormsessie tijdens een workshop bij FARO.

We bouwen verder het eigen **vormingsaanbod** uit en communiceren het samen met het aanbod van andere vormingsaanbieders in het veld via de vormingsnieuwsbrief en de vormingskalender op onze website. We streven naar een zo maximaal mogelijke afstemming met de andere vormingsaanbieders en meten de impact van de eigen vormingsinitiatieven halverwege de beleidsperiode, zodat er eventueel kan bijgestuurd worden. Ten behoeve van alle (toekomstige) erfgoedwerkers willen we ook een relevant en kwalitatief hoogstaand **opleidingsaanbod** stimuleren. Zo breiden we ons netwerk met opleidingen uit het hoger onderwijs verder uit. Via formules als docentendagen en vakspecifiek overleg willen we de opleidingen ondersteunen om hun inhoud beter af te stemmen op de erfgoedpraktijk.

Erfgoedwerkers van vandaag en morgen verwerven niet alleen kennis en kunde via opleiding en vorming, maar steken ook heel wat op uit meer informele momenten van netwerking en kennisuitwisseling. We ondersteunen daarom dit **informeel leren** en stimuleren expertisedeling tussen erfgoedwerkers. Ook kennis en ervaring uit het buitenland of uit andere sectoren kan via een dergelijke informele weg vlotter doorstromen.

Een belangrijk speerpunt in de komende beleidsperiode is het borgen en verspreiden van **expertise over behoud en beheer van roerend erfgoed en over depotwerking**. Daarin past de gefaseerde realisatie van een virtuele omgeving waarin diverse kennisbronnen en multimedia (video, foto) over dit thema worden ontsloten. Onder meer de losbladige publicatie *Verzekerde Bewaring* zal hierin verwerkt worden. Bijzondere aandacht gaat daarbij evenzeer naar aspecten van **collectiebeleid** en **collectiemobiliteit**.

Vormingen, opleidingen en expertisedeling zijn middelen om competenties te verwerven. Om de kennis, kunde en ervaring die mensen hebben opgedaan goed te kunnen inzetten, is het van belang om het **competentiemanagement** in het veld te versterken. We zullen organisaties die hiermee aan de slag willen gaan actief ondersteunen. Binnen dat competentiemanagement is het herkennen en waarderen van competenties een belangrijke stap. Daarom sluiten we ons in deze beleidsperiode aan bij OSCAR (www.oscaronline.be), een laagdrempelig digitaal platform dat competenties die via niet-formele vorming en vrijwilligerswerk zijn verworven zichtbaar maakt.

oscar | waardeer(t) uw ervaring

Logo van Oscar, binnenkort ook aanwezig in de erfgoedsector. www.oscaronline.be

Strategische doelstelling 4

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO het cultureel-erfgoedveld begeleid om verder te evolueren naar een kennisgerichte, innovatieve en creatieve sector en daarbij gezorgd voor een structurele wisselwerking tussen erfgoedwerkers in Vlaanderen en daarbuiten."

We zullen diverse initiatieven nemen om cultureel-erfgoedorganisaties en -werkers in Vlaanderen in contact te brengen met **innovatieve internationale voorbeelden**. Dit kan bijvoorbeeld door studiereizen naar inspirerende buitenlandse locaties, of door uitwisselingen te organiseren om de banden met buitenlandse spelers te versterken. FARO volgt, als bij de UNESCO geaccrediteerde organisatie, de ontwikkelingen op rond de UNESCO-conventie voor het borgen van immaterieel cultureel erfgoed, maar werkt ook rond bv. het *Memory of the World*-programma. We adviseren en begeleiden diverse erkenningsdossiers, i.s.m. het agentschap Kunsten en Erfgoed.

Workshop 'Schimmel in archiefcollecties'.
© Erfgoedcel Waasland

We stimuleren en begeleiden de implementatie van **internationale standaarden** (bv. SPECTRUM), methoden en instrumenten bij cultureel-erfgoedorganisaties, in samenwerking met de betrokken expertisecentra. Het kan daarbij gaan over diverse thema's en werkvormen. Een belangrijk innovatieaccent in deze beleidsperiode is de realisatie van een meer (ecologisch) **duurzaam erfgoedbeheer**. We gaan hiertoe allianties zoeken met andere spelers, bv. vanuit het Vlaams Klimaatnetwerk, het Interprovinciaal Depotoverleg (IDO), en de Stichting Erfgoed Kennis (STEK), de Nederlands-Vlaamse organisatie voor bundeling van kennis en krachten rond preventieve conservering.

Leerling in actie tijdens 'Expert in de Klas'.

We beschouwen **digitale cultuur** (e-cultuur) als motor van innovatie voor het cultureel-erfgoedveld. Het traject FARO UPDATE ICT zoomt in op nieuwe tendensen en ontwikkelingen rond ICT en sociale media met bijzondere aandacht voor evoluties op het snijvlak van ICT en erfgoededucatie, en hun impact op de erfgoedbeleving bij jongeren. De succesvolle ontwikkeling van de e-cultuur-demonstratietool 'Expert in de Klas' (www.expertindeklas.be) wordt voortgezet en structureel verankerd in de werking. Verder blijven we, o.a. vanuit de expertise verworven tijdens het Archipel-project, inzetten op de ontwikkeling van de praktijken rond **duurzame digitale toegang**. We verzorgen het secretariaat van het in 2011 opgerichte 'Platform Duurzame Digitale Toegankelijkheid Vlaanderen'. Tenslotte volgen we de beleidsontwikkelingen op bij de Europese Unie die relevant zijn voor digitaal erfgoed, o.a. over de implementatie van de 'Digitale Agenda' en de verdere uitrol van het Europeana-platform (zie www.europeana.org).

Strategische doelstelling 5

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO geïnvesteerd in kennisdeling en kennisoverdracht over 'erfgoedeconomie' en goede praktijken versterkt rond 'cultureel ondernemerschap' in het cultureel-erfgoedveld. FARO exploreerde hierbij de notie 'publiek domein' als belangrijk referentiekader."

Deze strategische doelstelling is erg ruim en ambitieus geformuleerd en speelt in op nieuwe tendensen in het cultuurbeleid. We pikken deze tendensen op en dragen kritisch bij aan de **versterking van de managementvaardigheden** van erfgoedwerkers. In de vorige beleidsperiode lag de klemtoon in de ondersteuning van het veld vooral op diverse aspecten van kwaliteitszorg en strategische (beleids)planning. Dit blijft behouden, maar in de volgende beleidsperiode wordt dit breder ingevuld en wordt (meer) aandacht gegeven aan de **betekenis van maatschappelijk duurzaam ondernemen**. Er zal ook specifiek aandacht gaan naar de mogelijkheden van alternatieve of bijkomende vormen van financiering. We gaan in de context van een traject rond erfgoed en ondernemerschap studiewerk en praktijkontwikkeling rond dit thema stimuleren, en gericht vorming aanbieden, waar mogelijk in samenwerking met andere partners. Hier ligt een link naar de **creatieve industrieën**. FARO is (waarnemend) lid van het Overleg Creatieve Industrieën (OCI) en zal met aandacht de werking van OCI en van Flanders District of Creativity (FDC) opvolgen.

Het Groot Onderhoud, sessie 'Over de zin en onzin van publiek-private financieringsmodellen voor de erfgoedsector'.

Verder zullen we de reeds eerder opgestarte werking rond **intellectueel eigendom en het auteursrecht** voortzetten, met als doel de positie van het cultureel-erfgoedveld te versterken. Daartoe ondersteunen we de Gebruikersgroep auteursrecht en cultureel erfgoed via juridische advisering, info- en vormingssessies. FARO is ook lid van het Samenwerkingsverband Auteursrecht en Samenleving (SA&S) dat in 2011 opgericht werd samen met Bibnet, de Universiteit Gent, de Luisterpuntbibliotheek en de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief en Documentatie (VVBAD). In samenwerking met een gespecialiseerde advocaat zal SA&S de positie versterken van instellingen die opkomen voor de gebruiker en voor het publieke domein, en waar relevant in overleg treden met de rechthebbenden.

Strategische doelstelling 6

"Tegen het einde van de beleidsperiode heeft FARO de eigen organisatie versterkt door het consequent en proactief invullen van de inhoudelijke en ondersteunende kerntaken met als doel de basisopdrachten en de strategische belangen van het cultureel-erfgoedveld optimaal te ondersteunen, in wisselwerking met relevante expertisenetwerken en –allianties."

Het steunpunt heeft drie kerntaken: **praktijkontwikkeling, praktijkondersteuning, beeldvorming en communicatie** (zie hoger: kerntaken van het steunpunt). Dit behelst alle instrumenten, activiteiten en diensten van het steunpunt, die voor een groot deel reeds werden opgestart in de vorige beleidsperiode 2009-2011, en nu volop worden voortgezet. Veel aspecten zijn immers een kwestie van continuïteit van de werking, zoals opgebouwd in de periode 2009-2011. We verwijzen hiervoor naar de samenvattende jaarverslagen van FARO (2010-), waarin een overzicht van de belangrijkste activiteiten en kengetallen is opgenomen.

Om onze kerntaken en opdrachten kwalitatief in te vullen versterken we de **interne organisatiestructuur**. De medewerkers bundelen hun expertise in thematische cellen die regelmatig overleggen en volgen zo de evoluties nauwgezet op. Daarnaast zorgt een geïntegreerde 'dienst administratie en informatie' voor de interne administratieve en logistieke ondersteuning en voor het informatiebeheer (website, bibliotheek, archief). Het **versterken van de interne competenties** is bij dit alles een permanent aandachtspunt. Hiervoor zetten we een intern systeem van competentiemanagement op, met inbegrip van een gebalanceerd vormingsbeleid voor de medewerkers.

De website vormt de centrale as van de externe communicatie van FARO. Het is een van de meest geschikte media om voortdurend de vinger aan de pols te houden. www.faronet.be

Speciale aandacht gaat ook naar de **interne en externe communicatie**. We willen beter tegemoet komen aan de informatiebehoeften van specifieke doelgroepen en sectoren in het cultureel-erfgoedveld. De cel communicatie en beeldvorming zal via een communicatieplan de interne en externe communicatie (beter) organiseren om de specifieke acties voor de sectoren transparanter te communiceren. Dit gebeurt in samenspraak met de veldintermediairs die nauwe contacten met deze sectoren onderhouden, zodat vragen, noden en behoeftes vlot naar het steunpunt kunnen doorstromen (zie ook lager).

Als steunpunt wensen we een duidelijke impact te realiseren, zowel op het cultureel-erfgoedveld als geheel als op de specifieke doelgroepen en sectoren. Om deze impact beter in beeld te brengen ontwikkelen we een (experimenteel) intern opvolgingssysteem. Ook de werking van de vakbibliotheek wordt verder afgestemd op de behoeften van het doelpubliek.

Tot slot integreren we de verdere ontwikkeling van de sectorale monitor **Cijferboek cultureel erfgoed** in de continuïteit van de eigen werking. We gaan op tweejaarlijkse basis, in samenwerking met het agentschap Kunsten en Erfgoed, de werking van de (erkende) cultureel-erfgoedorganisaties via objectieve indicatoren in kaart brengen. Daarbij wordt getracht om de rapporteringslasten zo laag mogelijk te houden. De organisaties zullen via een daartoe op maat ontwikkelde applicatie de evolutie van hun eigen werking kunnen monitoren en afwegen tegenover andere organisaties.

ORGANISATIE

Onze organisatiestructuur

(Beschrijving per 1/1/2012.)

Op basis van het klantenonderzoek, de interne zelfevaluatie, de feedback uit het veld en van de Vlaamse overheid, hebben we de interne organisatiestructuren op punt gesteld. Daarin is een belangrijke rol weggelegd voor de thematisch georganiseerde cellen en de veldintermediairs.

Actueel overzicht en meer informatie: www.faronet.be/faro

De **Raad van Bestuur** en de **Algemene Vergadering**: dragen de eindverantwoordelijkheid.

De vzw wordt bestuurd door een Raad van Bestuur en een Algemene Vergadering. De huidige samenstelling vindt u op de website. FARO is ook vertegenwoordigd in de vzw Beheer De Priem die de gedeelde infrastructuur beheert. Binnen de Priem fungeert ook een huis- en directieoverleg.

De **managementcel**: coördineert de organisatie.

- De directeur (Marc Jacobs) draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het inhoudelijke en zakelijke beleid, zoals omschreven in het beleidsplan en de beheersovereenkomst. Hij is de officiële vertegenwoordiger (naast de voorzitter en Raad van Bestuur) van de organisatie.
- De adjunct-directeur (Jeroen Walterus) coördineert, in nauw overleg met de directeur, vooral het zakelijke en financiële beleid, i.s.m. de dienst administratie en informatie.

FARO-bibliotheek © FARO | Bart Van der Moeren

De **dienst administratie en informatie**: ondersteunt de dagelijkse werking van de organisatie.

- directiesecretariaat, administratie (Birgit Geudens, Sofie Van Kerkhoven)
- boekhouding en financiën (Louise Kabiro)
- informatiebeheer: websites en databanken, bibliotheek en archief (Bram Wiercx, Annemie Vanthienen)
- ICT, netwerkbeheer (Peter Deruyter, deze functie wordt gedeeld met de andere organisaties in de Priem)
- interne kwaliteitszorg (Anita Caals, Jacqueline van Leeuwen)

Cellen inhoudelijke werking: dragen de inhoudelijke werking.

De cellen brengen stafmedewerkers samen die activiteiten ontwikkelen rond een expertisedomein of thema volgens de doelstellingen van het lopende beleidsplan. Er zijn diverse cellen die, naargelang de functies en uitdagingen, kunnen uitgebreid of herschikt worden. Elke cel wordt gecoördineerd door een stafmedewerker, die instaat voor de coördinatie en planning, budgetopvolging en rapportering. Voor Erfgoeddag functioneert een aparte cel.

Overzicht van de cellen (op 1/1/2012):

- Cel behoud en beheer, collectiemanagement roerend erfgoed
- Cel borgen immaterieel erfgoed
- Cel communicatie en beeldvorming
- Cel digitaal erfgoed
- Cel erfgoedmanagement en organisatieontwikkeling
- Cel kennisbeheer, opleiding en vorming
- Cel participatie, educatie en publiekswerking
- Cel subsidiariteit, erfgoedbeleid en internationale samenwerking
- Cel Erfgoeddag

De **veldintermediairs**: zijn het eerste(lijn) aanspreekpunt.
Dit zijn stafmedewerkers die bij FARO het eerste(lijns) aanspreekpunt zijn voor een bepaalde sector of doelgroep in het veld. Zij worden betrokken bij elk initiatief dat relevant is voor hen. Overzicht van de veldintermediairs (op 1/1/2012):

- musea: Leon Smets, Olga Van Oost
- archieven: Bart De Nil
- erfgoedbibliotheken: Jeroen Walterus, Annemie Vanthienen
- expertisecentra en landelijke organisaties volkscultuur: Rob Belemans
- erfgoedconvenants, lokale overheden: Gregory Vercauteren
- lokale erfgoedverenigingen, vrijwilligerswerking: Gregory Vercauteren, Rob Belemans
- interculturele (zelf)organisaties: Katrijn D'hamers

Onze middelen

FARO ontvangt jaarlijks van de Vlaamse overheid 1,8 miljoen euro werkingssubsidies om haar opdrachten uit te voeren (bedrag per 1/1/2012). Daarin zitten de middelen voor de organisatie van de jaarlijkse Erfgoeddag begrepen. Daarnaast genereren we een bescheiden bedrag aan eigen middelen (van cursussen, studiedagen, verkoop van publicaties, abonnementen, enz.) Ook de activiteiten van Erfgoeddag leveren eigen middelen op die worden ingezet voor de organisatie van het evenement. Daarnaast verwerven we occasioneel externe projectmiddelen.

Het gros (ca. 70%) van de middelen gaat naar personeelsuitgaven, 10% naar overheadkosten (huur, onderhoud infrastructuur en andere logistieke en administratieve kosten, enz.) en 20% naar de inhoudelijke werking. Via een analytische boekhouding volgen we de uitgaven nauwgezet op, waarbij we de rapportering koppelen aan de kerntaken van het steunpunt en de types van activiteiten die we uitvoeren.

Onze medewerkers

De FARO-ploeg telt een twintigtal vaste medewerkers. Bijna 90% van hen heeft een diploma op universitair niveau (waaronder zeven medewerkers met de titel van doctor in een discipline die erfgoedgerelateerd is). Dit is een competente ploeg met voldoende kritische massa die continuïteit kan garanderen.

Persoonlijk profiel en coördinaten van de medewerkers: www.faronet.be/medewerkers. Overzicht van de medewerkers (op 1/1/2012) alfabetisch op voornaam:

NAAM MEDEWERKER	FUNCTIETITEL
Anita Caals	Stafmedewerker organisatieontwikkeling | kwaliteitszorg
Alexander Vander Stichele	Stafmedewerker participatie | veldanalyse
Annemie Vanthienen	Stafmedewerker informatiebeheer | bibliotheek
Bart De Nil	Stafmedewerker archieven | digitaal erfgoed
Birgit Geudens	Directiesecretaresse | office manager
Bram Wiercx	Stafmedewerker informatiebeheer | ICT
Gregory Vercauteren	Stafmedewerker lokaal cultureel-erfgoedbeleid
Griet Kockelkoren	Stafmedewerker behoud en beheer
Hildegarde Van Genechten	Stafmedewerker erfgoedbemiddeling | publiekswerking
Jacqueline van Leeuwen	Stafmedewerker organisatieontwikkeling | vorming
Jeroen Walterus	Adjunct-directeur
Katrijn D'hamers	Stafmedewerker communicatie | culturele diversiteit
Leen Breyne	Stafmedewerker communicatie | Erfgoeddag
Leon Smets	Stafmedewerker behoud en beheer
Louise Kabiro	Stafmedewerker boekhouding | financiën
Marc Jacobs	Directeur
Olga Van Oost	Stafmedewerker musea
Peter Deruyter	Netwerkbeheerder (De Priem)
Roel Daenen	Stafmedewerker communicatie | coördinator Erfgoeddag
Rob Belemans	Stafmedewerker immaterieel erfgoed
Silke Theuwissen	Stafmedewerker communicatie
Sofie Van Kerkhoven	Administratief medewerkster

Contact

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw
Priemstraat 51
BE-1000 Brussel
T. +32 2 213 10 60
F. +32 2 213 10 99
info@faronet.be
www.faronet.be

Coördinatie Erfgoeddag
p/a FARO
T. +32 02 213 10 81 | 82
F. +32 02 213 10 99
info@erfgoeddag.be
www.erfgoeddag.be

Onze publicaties

Alexander Vander Stichele, Jeroen Walterus, Marc Jacobs en Gregory Vercauteren, *Nabij, verenigd en meegerekend. Cultureel-erfgoedverenigingen in Vlaanderen (2010-2011)*, FARO, 2011.
Prijs: 15 euro (excl. verzendingskosten)

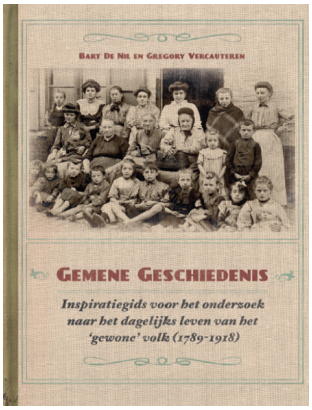

Bart De Nil en Gregory Vercauteren, *Gemene Geschiedenis. Inspiratiegids voor het onderzoek naar het dagelijks leven van het 'gewone' volk (1789-1918)*. FARO, 2011.
Prijs: 10 euro (excl. verzendingskosten)

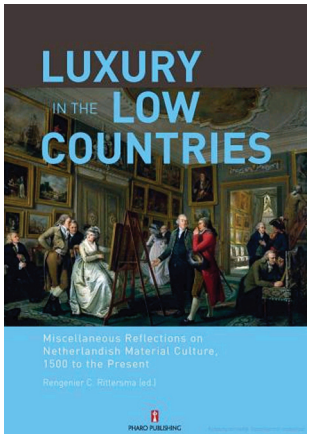

R. Rittersma, *Luxury in the Low Countries. Miscellaneous Reflections on Netherlandish Material Culture, 1500 to the Present*, Brussel, Pharo Publishing, 2010.
Prijs: 20 euro (excl. verzendingskosten)

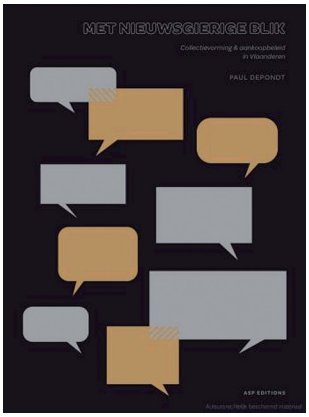

Paul Depondt, *Met nieuwsgierige blik. Collectievorming en aankoopbeleid in Vlaanderen*, Brussel, ASP Editions, 2010.
Prijs: 25 euro
Verkrijgbaar via de website van de uitgeverij of in de betere boekhandel. Zie: www.aspeditions.be/article.aspx?article_id=METNIE657R

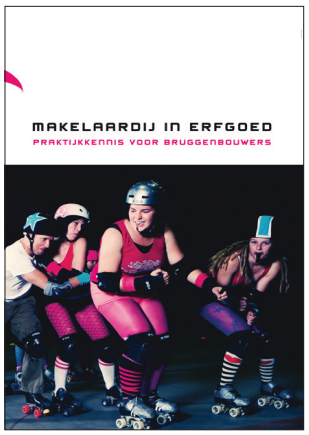

Floortje Vantomme, Jacqueline van Leeuwen, Hildegarde Van Genechten, Dominique Nuyttens, Jorijn Neyrinck en Marc Jacobs, *Makelaardij in erfgoed. Praktijkkennis voor bruggenbouwers*, FARO, 2011.
Prijs: Gratis (excl. verzendingskosten)

Jacqueline van Leeuwen, *Welkom aan boord: de boeiende ontdekkingsreis van stagiairs in de erfgoedsector*, Brussel, FARO, 2010.
Elektronisch: www.faronet.be/e-documenten
Prijs: Gratis (excl. verzendingskosten)

Roel Daenen en Hildegarde Van Genechten, *'t Zit in de familie. Cultureel erfgoed vanuit gezinsperspectief.* Brussel, FARO, 2010.
Elektronisch: www.faronet.be/e-documenten
Prijs: Gratis (excl. verzendingskosten)

Tenzij anders vermeld, kunnen alle publicaties besteld worden via het online bestelformulier op www.faronet.be/publicatie-bestellen.

U betaalt na levering en na ontvangst van de factuur.

Prijzen zijn exclusief verzendingskosten.

faro | tijdschrift over cultureel erfgoed

Met zijn tijdschrift richt FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw zich viermaal per jaar tot het brede cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen en tot alle erfgoedgeïnteresseerden.

Een jaarabonnement kost 12,50 euro.

faro wil via actuele bijdragen in een (ver)frisse(nde) vormgeving bijdragen tot de verspreiding van kennis en praktijkervaring op het vlak van roerend en immaterieel cultureel erfgoed en de cultuur van alledag.

NIEUW!

Lees *faro* ook online en laat je inspireren door de digitale extra's:
www.faronet.be/tijdschrift